

בענין צלומי רנטגן בשבת

השאלה: האם מותר להדליק ולכבות את מכונת הרנטגן, לצורך צלום?
האם מותר לפתח צלום רנטגן?

תשובה: הבעיות ההלכתיות הקשורות לנושא זה הן:

- א. הדלקת חשמל – המחבר, בספרו שאלות ותשובות מנחת יצחק, חלק א', סימן ק"ט, כתב, שרוב הפוסקים מחמירים לומר, דיש בזה משום הבערה דאורייתא. אכן, יש שכתבו שאין זה אלא גרמא, "משום דבסבובו להכפתור אינו רק מסיר המניע" (ע' שו"ת אחיעזר, חלק ג', סימן ס'). אך יש שלש נקודות לחייב בזה:
1. זה דומה לכח ראשון "רחייב משום גירי דיליזה";
 2. כאשר המלאכה תמיד ע"י גרמא, נחשב הדבר למלאכת מחשבת וחייב (ע' אבן העוזר, או"ח, שכ"ח בסוף הסימן);
 3. לא כל הגרמות שוות.

ב. האם יש בעשיית התמונה איסור תורה? – הרמב"ם (הלכות שבת, פרק י"א) כתב: "הרושם רשמים וצורות בכותל, כדרך שהמצוירים רושמים, הרי זה חייב משום כותב". ולדעת המחבר יש גם כאן משום רושם צורה ובפרט בנידון דידן, "אשר כל שריטה קלה הוי דבר גדול לבחינת הרופאים לידע את המעשה אשר יעשו". אך המחבר דן כאן, מצד העובדה, שהכתיבה מתבצעת ע"י זרם חשמלי ואם כן זה רק גרמא. אכן בתשובת קרן דוד (או"ח, סי' ק"ב) דן בענין צלום במצלמה בשבת מצד גרמא וסובר, שלדעת המחייבים בגרמא בהבערה חייב גם כאן מדאורייתא.

ג. האם יש כאן איסור צובע? – מדין צובע לא חייב, רק משום כותב, "דצובע חייב רק דומיא דצובע צמר, שרוצה להעביר הצבע על הצמר וכדומה, אבל כשאינו מקפיד על הצבע שיצטבע כלל, רק שיכיר הצורה, אין זה בגדר צובע".

ד. מהו האיסור הקשור בפתוח הצלום? – "כמה שמוחק במים המיותר כדי שיתראה מה שצריך להם לראות בצילום, יש בזה משום כותב ע"י חק תוכות, וגם יש לומר דיש משום מוחק במה שמוחק המיותר (ועי' בבאור הלכה סימן ש"מ, באמצע ד"ה שעל הקלף)".

ה. יסוד ההיתר מבוסס על ספק פקוח-נפש, כי למקרים קטנים לא עושים צלום אפילו בחול, "רק בשרזאים צורך גדול באיברים הפנימיים או בשבר יד או רגל, שיש לחוש לאינפקציה או לשטף-דם". ומוכיח, שבשבר יד או רגל, או בסכנת שטף-דם מותר לחלל השבת.

מסקנה: "אכן כל זה הוא דבר התלוי במציאות העין, וגם אם הרפואה תלוי בהצילום, ויש לדון בכל פרט ופרט אשר יזדמן לפי עניינו, ואי-אפשר ליתן כלל בזה".

(שאלות והשובות מנחה יצחק, חלק ג', סימן כ').

מקורות נוספים:

שמירת שבת כהלכתה, פי"ט, סי"ד; ועוד.

ואסור להתמהמה בחלול שבת לחולה שיש בו סכנה שנא' (ויקרא י"ח-ה), אשר יעשה אוחס האדם וחי בהם - ולא שימות בהם, הא למדת, שאין משפטי התורה נקמה בעולם, אלא רחמים וחסד ושלוש.
(רמב"ם, הלכות שבת, פרק ב' הלכה ג').